

О.М. Недзялковська, студ., V курс, гр. МОМ-13, ФЕМ
Науковий керівник – д.е.н., проф. Г.М. Тарасюк
Житомирський державний технологічний університет

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Інноваційна діяльність в сучасних умовах є одним із важливіших факторів забезпечення розвитку та конкурентоспроможності підприємств. На даний час в умовах жорсткої конкуренції на ринку національні підприємства втрачають свої позиції: несприятлива ринкова кон'юнктура, застаріле обладнання, відсутність фінансування все це змушує багато підприємств скорочувати своє виробництво. Тому дослідження впливу інновацій на розвиток та конкурентоспроможність підприємств в сучасних умовах набувають все більшої актуальності.

Головним оцінювачем конкурентоздатності продукції є споживач, для якого актуальними є не тільки ціна та якість запропонованих товарів, а й їх новизна та відповідність постійно зростаючим вимогам. Це підштовхує підприємств відшукувати нові можливості для того, щоб зайняти конкурентну позицію на ринку, здійснювати інноваційну діяльність, яка може забезпечити підприємству умови для зміцнення його ринкових позицій та стабільний розвиток. Підприємства, які постійно оновлюють бізнес-процеси оперативної та з мінімальними витратами реагують на зміни, що відбуваються в зовнішньому середовищі. Тому можна стверджувати, що інноваційна діяльність та конкурентоспроможність підприємства взаємообумовлені.

Кожне підприємство бажає здійснювати інноваційну діяльність таким чином, щоб забезпечити собі повернення вкладених коштів і щоб впроваджені інновації стали основою довгострокового успіху підприємства. Для цього підприємство повинно стимулювати інноваційні процеси та здійснювати ефективне управління інноваційною діяльністю.

Як було вже зазначено вище, інноваційна діяльність та конкурентоспроможність підприємства є між собою взаємозалежні. Це пояснюється тим, що змінюючи напрямок діяльності, створюючи новий продукт, у нових способах використовуючи традиційні ресурси, залучаючи принципово нове устаткування, техніку і технології, які радикально поліпшують властивості товару, підприємство забезпечує собі розвиток та конкурентоспроможність. Також варто зазначити, що існує зв'язок між інноваційними процесами, що протікають на підприємстві, та привабливістю підприємства для потенційних інвесторів.

Питання, що стосуються інноваційної діяльності та конкурентоспроможності підприємства висвітлюються в працях зарубіжних та вітчизняних вчених: П.Друкер, М.Портер, К.Фріман, Р.А. Фатхутдінов, В.М. Гриньова, П.М. Завлін, С.М. Ілляшенко, В.Г. Мединський, О.І. Пригожин. Але при цьому не приділяється достатньої уваги поясненню взаємозв'язку конкурентоспроможності та інноваційної діяльності підприємства.

В Законі України «Про інноваційну діяльність» термін «інновація» вживається в такому значенні: інновації – новотворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери. Перше видання української економічної енциклопедії визначає термін «інновація» – це новий підхід до конструювання виробництва, збуту товарів, завдяки якому інноватор та його компанія здобувають перевагу над конкурентами. Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) визначає інновацію як процес реалізації нового рішення проблеми, спрямованої на посилення конкурентної позиції фірми. Інновації припускають не тільки новизну, винахід, відкриття, впровадження абсолютно нових продуктів, послуг, устаткування, технологій та бізнес-процесів, а й запозичення (адаптацію) вже існуючих. Термін «інновація» та «інноваційний процес» є дуже близькими, але різними за змістом. Інноваційний процес містить у собі декілька взаємопов'язаних фаз, таких як: створення (винаходу), освоєння та розповсюдження інновацій.

Інноваційні процеси розвиваються на основі певних принципів: спочатку усвідомлюється необхідність змін, визначається мета, розробляється інновація, освоюється, поширюється, використовується і «відмирає». Метою інноваційного процесу є підвищення ефективності господарської діяльності шляхом оновлення технологій, товарів, управління та інших складових організаційної системи.

До складу інноваційного процесу входить сім елементів, об'єднання яких в єдиний ланцюг утворює структуру інноваційного процесу: ініціація (діяльність, що полягає у виборі цілі інновації, постановці задачі, виконуваної інновацією. Пошуку ідеї інновації, її техніко-економічному обґрунтуванню і в матеріалізації ідеї, мається на увазі перетворення ідеї в речі, тобто в майно, новий продукт, в документ

майнового права – ліцензію на право використання ноу-хау, технології); маркетинг інновації (вивчається попит на новий продукт або операцію, визначається кількість або об'єм їх випуску, якщо вони лімітуються, визначаються споживацькі якості і товарні характеристики); випуск (виробництво) інновації; реалізація інновації; просування інновації (являє собою комплекс заходів, спрямованих на реалізацію інновації, тобто це: передача інформації, реклама, організація торговельного процесу і т. п.); оцінка економічної ефективності інновації (результати реалізації інновації і затрати на її просування систематизуються і аналізуються); диффузія інновації (являє собою розповсюдження уже освоєної інновації в нових регіонах і новій фінансово-економічній ситуації).

Інноваційний процес в розширеному варіанті включає чотири елементи:

- 1) виявлення пріоритетів інноваційного розвитку (визначення стратегічних пріоритетів розвитку, декомпозиція стратегії до рівня цілей за технологіями і системи управління);
- 2) формування (виявлення) попиту на інновації (виявлення внутрішніх потреб у нових технологіях і процесах, вимог до продуктів, формування запиту на інновації з урахуванням стратегічних пріоритетів);
- 3) генерація, відбір та доопрацювання рішень (збір варіантів рішень, генерація ідей на всіх рівнях, НДДКР), вибір найбільш перспективних рішень, доопрацювання їх до стадії впровадження;
- 4) впровадження інновацій (управління проектом, контроль результатів, зворотній зв'язок, та преміювання).

Розглянемо найбільш поширені труднощі, які виникають у процесі впровадження інновацій, а також у процесі управлінням інноваційним процесом на підприємстві.

1. Відсутність важливих елементів інноваційного процесу.

Часто підприємства при здійсненні інноваційного процесу нехтують таким елементом, як «формування попиту на інновації» і створюється непотрібні розробки.

2. Існують випадки коли інноваційний процес завершується на етапі НДДКР, тобто відсутній елемент «впровадження інновацій», а це, в свою чергу, призводить до марної трати коштів.

3. Повна відсутність мотивації.

Важливе значення для успішної реалізації завдань інноваційної діяльності, для активізації інноваційного процесу взагалі має мотивування, яке передбачає розроблення певних стимулюючих заходів, спрямованих як на подання інноваційних пропозицій, так і на заохочення їх використання.

4. Відсутність організаційної підтримки.

Якщо за інноваційний розвиток підприємства відповідають усі або ніхто, відсутні пропозиції з боку працівників, підрозділам НДДКР не надаються завдання, тоді це призведе до падіння інноваційної роботи.

5. Існує проблема захисту інтелектуальної власності.

Сучасні економічні умови вимагають від менеджерів значної уваги до організації інноваційної діяльності, забезпечення її результативності, підвищення ефективності роботи всіх учасників інноваційного процесу. Чим більше працівників організації залучається до інноваційної діяльності, тим гнучкішою і мобільнішою вона стає, тим вагомішою є віддача від реалізації інновацій завдяки скороченню термінів їх впровадження.

Інновації мають важливе значення для підвищення рівня прибутковості, тому головним завданням керівництва підприємства є підвищення ефективності інноваційної діяльності. Хоча ідеальної системи управління інноваційною діяльністю на підприємствах не існує, але, не зважаючи на це, можна зробити висновок, що оптимізацією процесів і структурними змінами можна досягти високої ефективності інновацій: сконцентрувати зусилля та ресурси на найбільш пріоритетні напрямки, знизити кількість неперспективних розробок, завдяки чому підприємство підвищить свою конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках.